

Broj: 0303-1647/1

Podgorica, 18.02.2022. godine

Agencija za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost, na osnovu člana 11 stav 1 tačka 18, člana 14 stav 5, člana 32, čl. 63-79, Zakona o elektronskim komunikacijama („Sl.list Crne Gore“, br. 40/13, 56/13, 2/17 i 49/19), Odluke o pokretanju ponovnog postupka analize relevantnih tržišta („Sl. list Crne Gore“, broj 32/21), i člana 18 Zakona o upravnom postupku („Sl. list Crne Gore“, br. 56/14, 20/15 i 37/17), uz pribavljeno mišljenje Agencije za zaštitu konkurencije broj: 04-354/21-866/4 od 22.11.2021. godine na nacrt analize tržišta, nakon sprovedenog postupka analize „Veleprodajnog tržišta visokokvalitetnog pristupa koji se pruža na fiksnoj lokaciji“, Odluke o usvajanju analiza relevantnih tržišta broj 0302-402/1 od 20.01.2022. godine („Sl. list Crne Gore“ broj 9/22) na sjednici Savjeta održanoj dana 17.02.2022. godine donijela je

RJEŠENJE

1. Privredno društvo, operator elektronskih komunikacija **Crnogorski Telekom a.d. Podgorica** određuje se za operatora sa značajnom tržišnom snagom na relevantnom tržištu „Veleprodajni visokokvalitetni pristup koji se pruža na fiksnoj lokaciji“.
2. Operatoru iz stava 1 dispozitiva ovog Rješenja određuju se sljedeće regulatorne obaveze:
 - 2.1 Obaveza objavljivanja podataka;
 - 2.2 Obaveza obezbjeđivanja nediskriminatornosti;
 - 2.3 Obaveza odvojenog vođenja računovodstvenih evidencija;
 - 2.4 Obaveza omogućavanja pristupa elementima mreže i njihovog korišćenja;
 - 2.5 Obaveza kontrole cijena i vođenja troškovnog računovodstva.
3. Način, uslovi i rokovi sprovođenja regulatornih obaveza iz stava 2 dispozitiva ovog Rješenja propisani su dokumentom Agencije za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost „Analiza tržišta veleprodajnog visokokvalitetnog pristupa koji se pruža na fiksnoj lokaciji“ koji je u cjelosti sastavni dio ovog Rješenja, a operator iz stava 1 ovog Rješenja dužan je u potpunosti izvršavati sve određene mu regulatorne obaveze.
4. Danom ispunjenja obaveza iz stava 2 i 3 dispozitiva ovog Rješenja prestaje da važi Rješenje Agencije za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost broj 0102-8316/3 od 05.12.2017. godine.

5. Ovo Rješenje stupa na snagu danom uručenja operatoru iz stava 1 dispozitiva ovog Rješenja.
6. Ovo Rješenje je konačno u upravnom postupku.

OBRAZLOŽENJE

Zakonom o elektronskim komunikacijama (u daljem tekstu: Zakon), članom 11 stav 1 tačka 18 propisana je, između ostalih, i nadležnost Agencije za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost Crne Gore (u daljem tekstu: Agencija) da sprovodi analize relevantnih tržišta, utvrđuje operatore sa značajnom tržišnom snagom i preduzima regulatorne mjere za spriječavanje negativnih efekata značajne tržišne snage operatora. Članom 14 Zakona utvrđena je u konkretnom slučaju nadležnost Savjeta Agencije za donošenje ovakvih odluka.

U cilju obezbjeđenja konkurencije na tržištu elektronskih komunikacija u Poglavlju VI – Zaštita konkurencije u oblasti elektronskih komunikacija (članovi 63–80) Zakona definisan je postupak analize tržišta usluga elektronskih komunikacija, određivanja i analize relevantnih tržišta, određivanje operatora sa značajnom tržišnom snagom i određivanje regulatornih obaveza, kao i skup regulatornih obaveza koje se mogu naložiti operatoru sa značajnom tržišnom snagom. Osnovni cilj postupka analize relevantnog tržišta je utvrđivanje efikasnosti tržišne konkurencije na tom tržištu, tj. postojanje jednog ili više operatora koji imaju značajnu ili zajedničku značajnu tržišnu snagu na relevantnom tržištu. Na osnovu rezultata sprovedene analize određuju se, zadržavaju, mijenjaju ili ukidaju mjere iz članova 71 do 77 Zakona, pri čemu Agencija uzima u obzir načelo racionalnosti i proporcionalnosti, uz obrazloženje naređenih mjera.

Agencija, shodno članu 64 stav 3 Zakona, vrši analizu relevantnih tržišta i utvrđivanje značajne tržišne snage, u skladu sa Zakonom, uzimajući u obzir preporuke, mišljenja i smjernice odgovarajućih organa i organizacija Evropske unije, odnosno drugih relevantnih međunarodnih organa ili organizacija. U skladu sa navedenom odredbom Zakona, bez dokazivanja kumulativne ispunjenosti tri kriterijuma (Test tri kriterijuma), može se vršiti *ex ante* regulacija relevantnih tržišta sadržanih u preporukama Evropske Komisije. Evropska komisija je 09.10.2014. godine usvojila Preporuku 2014/710/EC o relevantnim tržištima na području elektronskih komunikacija koja podliježu *ex ante* regulaciji u skladu sa Direktivom Evropskog parlamenta i Evropskog savjeta o zajedničkom regulatornom okviru za elektronske komunikacione mreže i usluge. Preporukom je, između ostalog, definisano i tržište veleprodajnog visokokvalitetnog pristupa koji se pruža na fiksnoj lokaciji, što znači da je Evropska komisija zaključila da su na relevantnom tržištu istovremeno zadovoljena potrebna tri kriterijuma, i na taj način utvrdila da je relevantno tržište podložno prethodnoj regulaciji u većini zemalja Evropske unije.

U skladu sa navedenom Preporukom Evropske komisije i članom 64 stav 2 Zakona, Savjet Agencije je na sjednici održanoj 18.03.2021. godine usvojio Odluku o pokretanju ponovnog postupka analize relevantnih tržišta („Sl. list Crne Gore”, broj 32/21). Prije donošenja navedene Odluke Agencija je, shodno članu 65 Zakona, pribavila pozitivno mišljenje Agencije za zaštitu konkurencije broj: 01–354/21–177/4 od 15.03.2021. godine o osnovanosti pokretanja ovog kruga analize tržišta. Relevantna tržišta definisana Odlukom Agencije („Sl. list Crne Gore”, broj 32/21) su bila predmet analize

okonačane 2017. godine saglasno Odluci o relevantnim tržištima („Sl. list Crne Gore”, broj 2/17), čime se striktno poštuje član 64 stav 4 Zakona koji propisuje obavezu da Agencija sprovodi postupak analiza relevantnih tržišta najmanje jednom u tri godine.

Odlukom Agencije o relevantnim tržištima usluga je utvrđena lista relevantnih tržišta, saglasno Preporuci Evropske komisije 2014/710/EC o relevantnim tržištima u sektoru elektronskih komunikacija koja su podložna prethodnoj regulaciji, a ne saglasno važećoj Preporuci Evropske komisije o relevantnim tržištima usluga od 18.12.2020. godine, jer važeći Zakon o elektronskim komunikacijama sadrži transponovane odredbe regulatornog okvira Evropske unije iz 2009. godine.

Na osnovu važeće Odluke, Agencija je sprovela postupak analize relevantnog tržišta što je detaljno opisano u regulatornom dokumentu „Analiza tržišta veleprodajnog visokokvalitetnog pristupa koji se pruža na fiksnoj lokaciji” (u daljem tekstu: Dokument) koji je u cjelosti sastavni dio ovog Rješenja.

Utvrđivanje relevantnog tržišta predstavlja osnovu za sprovođenje analize tržišta, koja se sastoji od određivanja relevantnog tržišta i procjene postojanja jednog ili više operatora sa značajnom tržišnom snagom na tom tržištu i određivanja regulatornih obaveza operatorima sa značajnom tržišnom snagom.

Nakon utvrđivanja relevantnog tržišta Agencija je, u skladu sa članom 64 stav 2 tačka 2 Zakona, pristupila određivanju relevantnog tržišta i procjeni postojanja jednog ili više operatora sa značajnom tržišnom snagom na tom tržištu, radi ocjene efikasnosti tržišne konkurencije na relevantnom tržištu. U svrhu procjene značajne tržišne snage operatora, koja se radi na osnovu prikupljenih podataka, Agencija je uputila upitnike operatorima koji pružaju usluge javnih elektronskih komunikacija kojima je tražila set operativnih, statističkih i finansijskih podataka koji se odnose na poslovanje operatora u periodu 2018 – 2020. godine.

U cilju određivanja relevantnog tržišta, Agencija je utvrdila dimenziju usluga i geografsku dimenziju relevantnog tržišta. Agencija je odredila da relevantnom tržištu veleprodajnog visokokvalitetnog pristupa koji se pruža na fiksnoj lokaciji, u dimenziji usluga, pripadaju javno ponuđene usluge visokokvalitetnog pristupa koje se nude drugim operatorima, uključujući tradicionalne iznajmljene linije i Ethernet iznajmljene linije, bez obzira na kapacitet prenosa i medijuma koji se koristi za prenos, čine sljedeće usluge:

- Uslugu veleprodajnog visokokvalitetnog pristupa;
- Uslugu dijela veleprodajnog visokokvalitetnog pristupnog proizvoda;
- Uslugu visokokvalitetnog pristupa koju operatori pružaju za sopstvene potrebe.

Agencija je odredila da je relevantno tržište u geografskoj dimenziji cijela teritorija Crne Gore.

Nakon definisanja relevantnog veleprodajnog tržišta visokokvalitetnog pristupa koji se pruža na fiksnoj lokaciji, Agencija je pristupila procjeni postojanja jednog ili više operatora sa značajnom tržišnom snagom na tom tržištu, u cilju ocjene efikasnosti tržišne konkurencije.

Razmatranjem određenih kriterijuma iz člana 68 stav 1 Zakona za procjenu značajne tržišne snage na relevantnom tržištu veleprodajnog visokokvalitetnog pristupa koji se pruža na fiksnoj lokaciji, Agencija je utvrdila da Crnogorski Telekom a.d. Podgorica ima ekonomski uticaj koji mu omogućava značajan stepen nezavisnosti u odnosu na njegove konkurente i korisnike. Iz tog

razloga, Agencija je zaključila da je Crnogorski Telekom a.d. Podgorica operator sa značajnom tržišnom snagom na relevantnom tržištu visokokvalitetnog pristupa koji se pruža na fiksnoj lokaciji.

Agencija je sagledala sve potencijalne prepreke razvoju tržišne konkurencije, koje bi, u odsustvu *ex ante* regulacije, mogle negativno uticati na interese krajnjih korisnika. Time je omogućeno određivanje regulatornih obaveza koje će, saglasno članu 69 stav 3, najefikasnije ukloniti uočene prepreke i zaštititi interese krajnjih korisnika.

Agencija je, na osnovu izvršene analize veleprodajnog tržišta visokokvalitetnog pristupa koji se pruža na fiksnoj lokaciji, utvrdila da ovo relevantno tržište nije dovoljno konkurentno i u skladu sa članom 69 stav 1 Zakona ovim Rješenjem, kako je navedeno u tački 1, odredila Crnogorski Telekom a.d. Podgorica za operatora sa značajnom tržišnom snagom na ovom relevantnom tržištu.

Agencija je, takođe, ocijenila da u cilju daljeg podsticanja konkurencije na predmetnom relevantnom tržištu, Crnogorskom Telekomu treba naložiti mjere iz članova 71, 73, 74, 75 i 76 Zakona, odnosno sljedeće regulatorne obaveze:

1. Obaveza objavljivanja podataka;
2. Obaveza obezbjeđivanja nediskriminatornosti;
3. Obaveza odvojenog vođenja računovodstvenih evidencija;
4. Obaveza omogućavanja pristupa elementima mreže i njihovog korišćenja;
5. Obaveza kontrole cijena i vođenja troškovnog računovodstva.

Navedene mjere naložene su uz primjenu načela proporcionalnosti i racionalnosti shodno članu 69 stav 3 Zakona.

Savjet Agencije je na sjednici održanoj 28.10.2021. godine usvojio Nacrte analiza relevantnih tržišta i u skladu sa članom 65 stav 2 Zakona, Agencija je sprovela postupak javnih konsultacija koji je trajao od 29.10.2021. godine do 29.11.2021. godine. U postupku javnih konsultacija, komentari, mišljenja i sugestije pristigli su od Crnogorskog Telekoma a.d. Podgorica i Crnogorskog elektro-prenosnog sistema a.d. Podgorica. Odgovori Agencije koji sadrže detaljnu stručnu obradu navedenih komentara, te razloge i pojašnjenja prihvatanja odnosno neprihvatanja istih sadržani su u poglavlju 8.3 Dokumenta iz tačke 3 dispozitiva ovog Rješenja. Takođe, Agencija za zaštitu konkurencije Crne Gore dostavila je izjašnjenje i mišljenje broj: 04-354/21-866/4 od 22.11.2021. godine u odnosu na tekstove Nacrta analiza tržišta koji su bili predmet javnih konsultacija, kojim je istakla da je u potpunosti saglasna, u okviru svojih nadležnosti, sa nacrtima dostavljenih akata. Izvještaj o sprovedenom konsultativnom procesu u vezi sa Nacrtima analiza tri relevantna tržišta sa odgovorima Agencije na pristigle komentare, primjedbe i sugestije operatora, usvojen je na sjednici Savjeta od 13.01.2022. godine i objavljen na internet stranici Agencije. Agencija je sačinila konačan tekst dokumenta „Analiza tržišta veleprodajnog visokokvalitetnog pristupa koji se pruža na fiksnoj lokaciji” i na sjednici Savjeta Agencije održanoj dana 20.01.2022. godine Odlukom o usvajanju analiza relevantnih tržišta broj 0303-402/1 iste usvojila, sa komentarima o razlozima zbog kojih su pojedine primjedbe operatora odbijene kao i utvrdila obavezu donošenja rješenja kojim će biti naložene mjere predložene u tom Dokumentu. Konačan tekst Dokumenta „Analiza tržišta veleprodajnog visokokvalitetnog pristupa koji se pruža na fiksnoj lokaciji” je, takođe, objavljen na internet stranici Agencije.

Agencija je nacrt rješenja dostavila operatoru elektronskih komunikacija Crnogorski Telekom a.d. Podgorica, kako bi u skladu sa članom 111 i 112 Zakona o upravnom postupku, kao prvostepeni organ, utvrdila sve odlučne činjenice i okolnosti, odnosno kako bi navedeni operator kao stranka u

postupku dao pisanu izjavu o istom. Crnogorski Telekom a.d. Podgorica dostavio je pisano izjašnjenje u kojem je obavijestio Agenciju da nema primjedbi na dostavljeni nacrt rješenja.

Operator iz stava 1 dispozitiva ovog Rješenja u obavezi je izvršavati sve regulatorne obaveze na način, pod uslovima i u rokovima kako je propisano u Dokumentu iz tačke 3 dispozitiva ovog Rješenja.

Rješenje Agencije broj 0102-8316/3 od 05.12.2017. godine, koje je Agencija donijela u postupku analize predmetnog relevantnog tržišta sprovedenog 2017. godine, prestaje da važi danom ispunjenja obaveza iz stava 2 i 3 dispozitiva ovog Rješenja, jer su u sprovedenom postupku analize predmetnog tržišta, shodno Preporuci o relevantnim tržištima u sektoru elektronskih komunikacija (2014/10/EU), određene regulatorne mjere, kako to stoji u tački 2 izreke ovog Rješenja.

Ovo Rješenje stupa na snagu danom uručenja operatoru iz stava 1 dispozitiva ovog Rješenja.

Shodno članu 32 stav 5 Zakona o elektronskim komunikacijama protiv odluka Agencije može se pokrenuti upravni spor, a shodno članu 144 Zakona o upravnom postupku prvostepena odluka je izvršna dostavljanjem stranci, ako žalba nije dozvoljena.

Shodno gore navedenom, odlučeno je kao u izreci Rješenja.

PRAVNA POUKA

Protiv ovog Rješenja žalba nije dopuštena već se u roku od 20 (dvadeset) dana od dana njenog prijema može pokrenuti upravni spor kod Upravnog suda Crne Gore.

PREDSJEDNIK SAVJETA

Branko Kovijanić

